

1.1 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Inleiding

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt de robuustheid van de begroting weergegeven ofwel het vermogen om niet begrote kosten te kunnen dekken. Onder weerstandsvermogen wordt in algemene zin verstaan de mogelijkheid om tegenvallers op te vangen. Vanaf de begroting 2016 wordt de paragraaf opgesteld conform de door de gemeenteraad in juni 2015 vastgestelde nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015. Tevens worden conform de BBV kengetallen opgenomen om de financiële positie van de gemeente te duiden.

Om een goed oordeel te kunnen geven over het weerstandsvermogen zijn twee elementen van belang:

A. Beschikbare weerstandscapaciteit

Dit zijn de middelen en mogelijkheden waarover een gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote risico's van materiële betekenis in financiële zin af te dekken. We onderscheiden incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Voor Bloemendaal bedraagt de incidentele weerstandscapaciteit € 10,09 miljoen en de structurele weerstandscapaciteit € 1,39 miljoen. Deze worden nader toegelicht onder A.

B. Benodigde weerstandscapaciteit (de risico's)

Inventarisatie van de risico's die niet op een andere wijze zijn ondervangen en die een financieel gevolg kunnen hebben. Een risico is in dit verband een kans op het zich voordoen van een onvoorziene gebeurtenis met een nadelig gevolg. De risico's worden ingeschat op € 1,88 miljoen incidenteel en nul structureel. Deze worden nader toegelicht onder B.

Ratio's weerstandsvermogen

De onderstaande ratio's kunnen worden beoordeeld met behulp van onderstaande normtabel.

Normtabel weerstandsvermogen	
> 2,0	uitstekend
1,4 - 2,0	ruim voldoende
1,0 - 1,4	voldoende
< 1,0	onvoldoende

De ratio's van het weerstandsvermogen worden als volgt berekend en zijn uitgesplitst in een ratio incidenteel weerstandsvermogen en een ratio structureel weerstandsvermogen:

Ratio incidenteel weerstandsvermogen			
A. Beschikbare incidentele weerstandscapaciteit		€ 10.090.948	
	=		= 5,4
B. Benodigde incidentele weerstandscapaciteit		€ 1.876.670	
Ratio incidenteel weerstandsvermogen inclusief niet vrij aanwendbaar		23,9	
Benodigde bufferreserve (90% incidenteel weerstandsvermogen)		€ 1.689.003	
Vereist niveau flexibele algemene reserve (3% begrotingstotaal)		VOLDOENDE	

Zoals uit voorgaande blijkt heeft Bloemendaal voor het incidentele weerstandsvermogen een berekende ratio van 5,4 wat volgens de normtabel overeenkomt met een uitstekend weerstandsvermogen. Inclusief stille reserves niet vrij aanwendbaar, rekening houdend met objecten die nodig zijn voor de bedrijfsvoering, is de ratio indicatief 23,9. De bufferreserve dient 90% te bedragen van het benodigde incidenteel weerstandsvermogen en de flexibele algemene reserve dient tenminste 3% te bedragen van het begrotingstotaal.

Ratio structureel weerstandsvermogen	
A. Beschikbare structurele weerstandscapaciteit	€ 1.391.570
=	
B. Benodigde structurele weerstandscapaciteit	€ 0

De ratio structureel weerstandsvermogen is goed, maar is niet in een getal uit te drukken omdat delen door nul niet kan.

BEREKENING VAN DE BESCHIKBARE WEERSTANDSCAPACITEIT

De beschikbare weerstandscapaciteit van Bloemendaal bestaat uit het geheel van middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Beschikbare incidentele weerstandscapaciteit	
Bufferreserve	€ 1.544.580
Flexibele algemene reserve	€ 4.488.672
Reserve afbouw schulden	€ 4.057.696
Totaal incidentele weerstandscapaciteit:	€ 10.090.948

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers, dit betreft de flexibele algemene reserve, de bufferreserve en de reserve afbouw schulden. Bestemmingsreserves rekenen we niet mee omdat de onttrekking uit deze reserves direct invloed heeft op de dekking van kosten in meerjarenperspectief. Ook worden de stille reserves buiten beschouwing gelaten. Indicatief is wel een ratio incidenteel weerstandsvermogen inclusief stille reserves opgenomen.

Beschikbare structurele weerstandscapaciteit	
• OZB woningen 5% boven macronorm (geen ruimte)	€ 0
• Onvoorzien	€ 50.000
• Ombuigingsruimte (3% beïnvloedbare lasten)	€ 1.341.570
Totaal:	€ 1.391.570

Structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die permanent (jaarlijks in meerjarenperspectief) ingezet kunnen worden om tegenvallers op te vangen. Conform de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing is nu uitgegaan van een OZB-tarief 5% boven de macronorm en een ombuigingsruimte van 3% van de beïnvloedbare lasten. Ook is er sprake van een structurele post onvoorzien.

BEREKENING VAN DE BENODIGDE WEERSTANDSCAPACITEIT (DE RISICO'S)

De berekening is conform de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015. Een gemeente is vrij om zelf de uitgangspunten en systematiek vast te stellen hoe het weerstandsvermogen wordt berekend. De manier om hiermee om te gaan is vastgelegd in de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015 Gemeente Bloemendaal. De gehanteerde methode

is normatief voor wat betreft risico's in de klasse 'laag' en specifiek voor de risico's in de klassen 'gemiddeld' en 'hoog'. De klasse 'laag' omvat veel risico's waarvan het niet doenlijk en zinvol is om voor elk risico apart een waardering in geld aan te geven. Daarom wordt voor alle kleine en onbekende risico's samen 3% van de beïnvloedbare lasten genomen. Risico's 'midden' en 'hoog' worden gewaardeerd in geld conform onderstaande systematiek. Bij risico's uit de klasse 'midden' wordt rekening gehouden met 30% van de geschatte financiële gevolgen, bij risico's 'hoog' is dat 60%. Voor risico's uit de klassen 'hoog' en 'midden' wordt onderscheid gemaakt in structurele en incidentele risico's.

Het overzicht van risico's wordt jaarlijks geactualiseerd bij begroting en jaarrekening. De lijst kan worden beschouwd als een zo goed mogelijke inschatting op basis van de beschikbare informatie.

Onderstaand is een overzicht te zien van de risico's die niet op een of andere manier zijn ondervangen (waar geen voorziening voor is gevormd of verzekering voor is aangegaan) en die een financieel gevolg kunnen hebben.

Berekening benodigde weerstandscapaciteit (risico's)						
	Maximaal risico	Kans	%	Incidenteel risico	Structureel risico	
1	Tegenvallers bij uitvoering van de APPA.			PM		
2	Risico's outsourcing GRIT	€ 185.000	hoog	60%	€ 111.000	
3	Grondexploitatie Vijverpark Overveen	€ 96.500	midden		€ 96.500	€ 0
4	Grondexploitatie Haringbuys	€ 87.600	midden		€ 87.600	
5	Mogelijk (opnieuw) herverdeeleeffecten gemeentefonds					PM
6	Open einde regelingen / decentralisatie taken Rijk (zoals WMO, WWB, leerlingenvervoer, Paswerk). Gezien de uitkomsten sociaal domein wordt het risico vooral opgevangen door de egalisatiereserve sociaal domein. Daarom geen sprake meer van structureel risico. Voor een incidenteel risico wordt € 150.000 berekend.	€ 150.000	hoog	60%	€ 90.000	€ 0
7	Door invoering abonnementstarief WMO i.p.v. inkomensafhankelijke bijdrage kan een aanzuigende werking op WMO zorg ontstaan waardoor de kosten stijgen.				PM	
8	Explosievenopsporing. Mogelijk dienen hiervoor onverwachts substantiële kosten gemaakt te worden.	€ 500.000	midden	30%	€ 150.000	
9	Weerstandsvermogen risico's laag en onbekend (3% van beïnvloedbare lasten)		laag		€ 1.341.570	
TOTAAL		€ 1.019.100			€ 1.876.670	€ 0

1. Tegenvallers bij uitvoering van de APPA

Omschrijving:	Tegenvallers bij uitvoering van de APPA.
Impact	P.M.

	<p>APPA: Bij de daadwerkelijke pensionering van wethouders (na hun 65e) moet nog een bedrag worden nabetaald voor de actuariële ophoging van het wethouderspension. Om welk geldbedrag het gaat valt niet te zeggen. Verder bestaat het risico dat door (verdere) renteverlaging de gemeente moet bijstorten i.v.m. de APPA-verplichtingen.</p>
2. Risico's outsourcing GRIT	
Omschrijving:	Tijdelijk hogere kosten i.v.m. outsourcing en risico's aanbesteding hiervan.
Impact	<p>Het risico is berekend op € 111.000</p> <p>GRIT is de lichte gemeenschappelijke regeling, die voor Heemstede en Bloemendaal het IT beheer uitvoert. Naar aanleiding van de in 2017 uitgevoerde Gateway review is besloten het door GRIT uitgevoerde beheer van onze ICT systemen te outsourcen naar een externe partij. De Europese aanbesteding voor de outsourcing van ICT beheertaken is in 2018 gestart en de definitieve gunning wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2019. Met de outsourcing verandert de GRIT van een beheersorganisatie naar een regie-organisatie. Er zal sprake zijn van een transitiefase, waarin taken en kennis worden overgedragen aan de externe partij die uit de aanbesteding is gekomen. De verwachting is dat de transitiefase leidt tot extra tijdelijke kosten. Een grove indicatie is dat de transitiekosten kunnen oplopen tot ruim € 400.000. Hiervan komt 46% ten laste van de gemeente Bloemendaal, afgerond dus € 185.000. Op het moment dat de financiële consequenties van de outsourcing en de transitiefase beter in te schatten zijn, zullen deze in een separaat voorstel aan de raad ter goedkeuring worden voorgelegd. Daarnaast kan de Europese aanbesteding een risico zijn, als een afgewezen partij bezwaar maakt tegen de procedure. De gunning duurt dan langer waardoor langer extern personeel moet worden ingehuurd.</p>
3. Grondexploitatie Park Tetterode (Marinehospitaal)	
Omschrijving:	Grondexploitatie Vijverpark Overveen (vm. Marinehospitaalterrein)
Impact	<p>€ 96.500</p> <p>De grondexploitatie is per balansdatum 31 december 2016 geliquideerd. Er zijn verplichtingen opgenomen voor de afrondende werkzaamheden. Resteert voor vijf jaar na liquidatie risico voor claims planschade.</p>
4. Grondexploitatie Haringbuys	
Omschrijving:	Grondexploitatie Haringbuys
Impact	<p>€ 87.600</p> <p>De grondexploitatie is per balansdatum 31 december 2016 geliquideerd. Er zijn verplichtingen opgenomen voor de afrondende werkzaamheden. Resteert voor vijf jaar na liquidatie risico voor claims planschade.</p>
5. Mogelijk nieuwe herverdeling van Gemeentefonds (onderhoud)	
Omschrijving:	Mogelijk nieuwe ronde onderhoud/herverdeling Gemeentefonds en verruiming belastinggebied gemeenten
Impact	<p>PM</p> <p>Mogelijk opnieuw herverdeeffecten onderhoud gemeentefonds, verruiming van het belastinggebied van gemeenten kan leiden tot hogere korting op gemeentefonds.</p>
6. Open einde regelingen / decentralisatie taken sociale domein	

Omschrijving: Impact	Open einde regelingen / decentralisatie taken Rijk.
	Hoog
	Open einde regelingen / decentralisatie taken Rijk (zoals WMO, WWB, leerlingenvervoer, Paswerk). Gezien de uitkomsten 2015 sociaal domein wordt het risico vooral opgevangen door de egaliseringsreserve sociaal domein. Daarom is er geen sprake meer van structureel risico. Verder is een incidenteel risico van € 150.000 opgenomen.
7. Invoering abonnementstarief WMO met aanzuigende werking WMO zorg	
Omschrijving: Impact	Invoering abonnementstarief WMO met aanzuigende werking WMO zorg
	PM
	Het Regeerakkoord bevat, startend in 2019, een eigen bijdrage voor het gebruik van voorzieningen in de WMO die onafhankelijk is van gebruik, inkomen, vermogen en huishoudsamenstelling: het zog. abonnementstarief. De (nieuwe) eigen bijdrage bedraagt € 17,50 per huishouden per periode van 4 weken. Uit berekeningen van het Centraal Planbureau (CPB) blijkt dat de invoering leidt tot hogere netto zorguitgaven. In principe valt dit risico onder open einde financiering, maar gezien het potentiële grote effect wordt dit separaat genoemd. Het risico wordt gekwantificeerd op ongeveer € 200.000 per jaar. De VNG is overigens tegen dit voorstel en probeert invoering te voorkomen.
8. Explosievenopsporing	
Omschrijving: Impact	Mogelijk zijn incidenteel extra middelen nodig voor explosievenopsporing en -opruiming.
	Midden
	Het berekende risico is € 150.000.
9. Risico's laag en onbekend	
Omschrijving: Impact	Conform de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015 wordt voor risico's laag en onbekend 3% van de beïnvloedbare lasten berekend.
	Laag
	Weerstandsvermogen risico's laag en onbekend (3% van beïnvloedbare lasten)

KENGETALLEN

Vanaf de begroting 2016 is het verplicht om vijf kengetallen over de financiële positie op te nemen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De kengetallen beogen (in samenhang met elkaar) een goed beeld te geven van de financiële positie, en zijn dus van betekenis voor de weerbaarheid en wendbaarheid van de gemeente. De kengetallen zijn bovendien vergelijkbaar met andere gemeenten.

Kengetallen	Jaarrekening 2017	Begr 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Normering raad
Netto schuldquote	54,89%	66,56%	62,35%	55,59%	48,99%	38,16%	Lager dan 90%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	54,44%	66,08%	61,89%	55,15%	48,56%	37,74%	Lager dan 90%
Solvabiliteitsratio	41,74%	37,62%	41,12%	43,04%	45,28%	46,99%	Hoger dan 50%
Structurele exploitatieruimte	2,32%	0,51%	-1,75%	-2,30%	-2,46%	-0,93%	Hoger dan 0%
Grondexploitatie	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	Lager dan 20%

Belastingcapaciteit / woonlasten	166,66%	171,22%	178,98%	178,98%	178,98%	178,98%	Hoger dan 105%
----------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------------

De financiële positie van de Gemeente Bloemendaal is redelijk tot goed. De afgelopen jaren is de schuldquote opgelopen en solvabiliteit gedaald. Door het afsluiten van de grondexploitaties is het percentage grondexploitatie gedaald naar nihil, waardoor de kwetsbaarheid van de gemeente is verminderd.